

[SIGNALEMENT]

Hugo De Schepper, *“Belgium dat is Nederlandt”. Identiteiten en identiteitenbesef in de Lage Landen, 1200-1800. Epiloog: Koninkrijk der Nederlanden, 1815-1830*, Breda, Uitgeverij Papieren Tijger, 2014, 128 pp., ISBN 9789067282857.

Hugo De Schepper (°1934), historicus van de Leuvense universiteit, was tussen 1956 en 1976 achtereenvolgens leraar in het katholiek middelbaar onderwijs, aspirant van het toenmalige Nationaal Fonds voor

Wetenschappelijk Onderzoeken archivaris bij het Algemeen Rijksarchief in Brussel. Tijdens de daaropvolgende kwarteeuw was hij hoogleraar in Nederland, eerst aan de Universiteit van Amsterdam (rechtsgeschiedenis) en daarna aan de Katholieke – nu Radboud – Universiteit Nijmegen (algemene en Nederlandse geschiedenis van de Nieuwe Tijd). De Schepper geniet niet alleen in België en Nederland, maar ook daarbuiten – in het bijzonder in Spanje – een uitstekende reputatie als (vroegmodern) historicus. Ook al kleuren zijn Vlaamsgezinde en Heel-Nederlandse oriëntatie af en toe in meerdere of mindere mate zijn historiografisch oeuvre.

De Scheppers jongste boek, *“Belgium dat is Nederlandt”*, is een even erudiet als leesbaar overzicht van de politiek-institutionele en de politiek-geografische geschiedenis van de Nederlanden – door de auteur consequent *“t Nederlandt”* genoemd – van de (late) middeleeuwen tot het begin van de 19de eeuw. Bovendien is deze publicatie rijkelijk en gevarieerd geïllustreerd, voortreffelijk gestructureerd en geschreven en fraai uitgegeven. Over het opzet, de totstandkoming en het resultaat van *“Belgium dat is Nederlandt”* noteert de auteur zelf al te bescheiden het volgende: *“Het onderhavige boek over identiteiten en identiteitenbesef heeft geen enkele pretentie. Het is geen resultaat van stelselmatig onderzoek, maar een geordende verzameling curiosa en disparate gegevens die ik gedurende vele jaren over het thema in archiefdocumenten en in cartografie, afbeeldingen, kranten, handboeken, pamfletten, volksliederen, gedichten en andere literaire bronnen, evenals in wetenschappelijke studies, te hooi en te gras op veeleer toevallige wijze tegenkwam en genoteerd heb.”* (p. 11)

Heel bewust gaat De Schepper niet uit van de huidige realiteit – de staten België, Nederland en Luxemburg, die slechts 150 tot 200 jaar oud zijn – omdat hij een dergelijke aanpak terecht als finalistisch en bijgevolg ahistorisch beschouwt. Zoals Wim Blockmans (°1945), een collega-historicus van Belgische origine die eveneens het grootste deel van zijn academische carrière in Nederland doorliep, het stelde: *“Weinig vooroordelen zijn zo sterk als die welke de actuele staten tot de vanzelfsprekende interpretatiekaders voor historische ontwikkelingen maken.”* (p. 29)

Tussen het einde van de 14de en het begin van de 16de eeuw, achtereenvolgens onder de Bourgondische hertogen en de Spaanse Habsburgers, voltrok zich – zij het met horten en stoten – de vorming van de Nederlanden tot een staatkundig en maatschappelijk samenhangend geheel met een overkoepelend politiek-institutioneel bestuur. Niets wees tijdens de eerste decennia na 1500 op de latere splitsing van *“t Nederlandt”*, die het slotverdict vormde van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) en die werd vastgelegd in de Vrede van Munster (1648): enerzijds de zelfstandige Republiek van de Verenigde Provinciën en anderzijds de onder Spaans en later Oostenrijks gezag ressorterende

Zuidelijke Nederlanden. *“Uiteindelijk liet de militair-technische en financiële krachtmeting tussen de Staatsen en Spanje geen oost-west-scheiding achter, maar een volgens een grillige en toevallige frontlijn min of meer in een noordelijke en een zuidelijke helft verscheurd land”* (p. 37), tekent De Schepper daarover aan. Opmerkelijk is dat de auteur de Nederlanden van vóór 1648 omschrijft als een (volwaardig) *“land”*.

Van 1815 tot 1830 vormde *“t Nederlandt”* – onder impuls van internationale afspraken en akkoorden, die werden gemaakt tijdens het Congres van Wenen dat volgde op de napoleontische oorlogen – opnieuw één staat, deze keer centraal geleid met koning Willem I (1772-1843) aan het hoofd. Het Koninkrijk der Nederlanden hield echter geen stand mondde in 1830 uit in *“mouterij en scheuring”*, zoals de Groot-Nederlandse historicus Frederic Carel Gerretson (1884-1955) het destijds omschreef, wat leidde tot de vorming van een evenzeer centralistische, onafhankelijke Belgische staat. Hugo De Schepper, die in 2005 zijn Belgische nationaliteit inruilde voor de Nederlandse, formuleert de gevolgen daarvan als volgt: *“De klein-Belgische identiteit was een kunstmatige a posteriori-constructie van de politieke en sociale elites die door en na de splitsing van het land garen hadden weten te spinnen en die hun machts-greep achteraf dienden te legitimeren.”* (p. 116) Nogal wat historische vakgenoten zullen het met deze al te affirmatieve formulering niet, niet helemaal of helemaal niet eens zijn en oordelen dat – geheel in tegenstelling tot De Schepper – de Belgische staat van 1830 ‘antece-denten’ had in het verleden en het resultaat was van een geleide-lijke, zij het uiteraard niet rechtlijnige staatkundige evolutie sinds de Bourgondische tijd. Geen *“kunstmatige a posteriori-constructie”* dus. Vergeten wij ondertussen niet dat zowel tussen het eind van het Twaalf-jarig Bestand (1621) en de Vrede van Munster (1648) als in 1830-1831 intensief maar tevergeefs werd geprobeerd om *“t Nederlandt”* niet te scheiden, maar onder te brengen in een federale constructie. Wat laatstgenoemd ‘momentum’ betreft, werd dat in 1866 zelfs bevestigd door de Luikenaar van half-Franse origine Charles Rogier (1800-1885), liberaal revolutionair van 1830, Belgisch minister en regeringsleider en gouverneur van de provincie Antwerpen: *“On avait dû établir la séparation administrative, qui seule était dans les vues de ceux qui com-mençaient le mouvement de 1830.”* (p. 118)

Wat de befaamde Nederlandse historicus Ernst Kossmann (1922-2003), door niet weinigen beschouwd als de belangrijkste historicus uit het Nederlandse taalgebied tijdens de tweede helft van de 20ste eeuw, ooit schreef over de publicatie *“Belgium Nostrum’, 1500-1650. Overintegratie en desintegratie van het Nederland”* (1987) van Hugo De Schepper, geldt minstens evenzeer voor zijn *“Belgium dat is Nederlandt”* van meer dan 25 jaar later: *“Dit is zonder twijfel de meest soliede en de meest omvat-tende analyse die wij van het verschijnsel bezitten!”* (E.H. Kossmann, *Een tuchteloos probleem. De natie in de Nederlanden*, Leuven, 1994,

p. 17). Dat wil uiteraard niet zeggen – wel integendeel – dat daarmee de historiografische discussie over de politiek-territoriale geschiedenis van “*t Nederlandt*” zou beëindigd zijn.

[Nico Van Campenhout]